

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระราชวชิรเมธี,ดร. (วีระ วรปญโญ) มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำ ๒) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระราชวชิรเมธี,ดร. และ ๓) เพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระราชวชิรเมธี, ดร. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษางานวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกอรรถกถา ฎีกา หนังสือเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำและภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม พร้อมทั้งผสมผสานกับการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน ๒๐ รูปหรือคน แล้วนำมาวิเคราะห์สรุปข้อมูลในเชิงพรรณนา

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำ

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระราชวชิรเมธี, ดร. (วีระ วรปญโญ) พบว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร เป็นบุคคลที่สามารถกำหนดทิศทางความอยู่รอดขององค์กร และเป็นผู้ประสานงานให้กิจกรรมต่างๆ ในองค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตาม เป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้นำในลักษณะข้างต้นนั้นสามารถที่จะมีหรือแสดงออกถึงความมีภาวะผู้นำได้ตามทฤษฎีตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีใน ๘ กลุ่ม ดังนี้ ๑)ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงการบริหาร ๔ ระบบ ๒) ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ๓) ทฤษฎีภาวะผู้นำตามแบบจำลองของฟิเดลอร์ ๔) ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการตัดสินใจ ๕) ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงเส้นทาง-เป้าหมาย ๖) ทฤษฎีภาวะผู้นำที่เน้นรูปแบบการใช้อำนาจในการตัดสินใจ ๗) ทฤษฎีภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม และ ๘) ทฤษฎีผู้นำตาข่ายบริหาร

๕.๑.๒ ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระราชวชิรเมธี, ดร. (วีระ วรปญโญ)

ขณะเดียวกันจากการศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของพระราชวชิรเมธี (วีระ วรปญโญ) พบว่า ๑) ด้านธัมมัญญตา ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักเหตุหรือรู้จักและเข้าใจในระเบียบ หลักการหรือวิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมาย โดยต้องศึกษาให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ของบ้านเมือง อันได้แก่ หลักกฎหมาย กติกา ระเบียบแบบแผนของสังคมหรือบทบาทต่างๆ ขององค์กรนั้นๆ ๒) ด้านอตัณญตา ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักอรรถณะหรือผลอันเกิดมาจากเหตุ เพราะเหตุและผล

ย่อมอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นผู้นำที่รู้จักผล จึงได้แก่ ผู้นำที่รู้จักจุดมุ่งหมาย เป้าหมายของการกระทำ เป้าหมายของชีวิต เป้าหมายในการทำงาน ๓) อัตตัญญูตา ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักว่าตนอยู่ในฐานะใด มีความรู้ ความสามารถ มีศรัทธา ความเชื่อมั่น มีศีล คือระเบียบ กฎเกณฑ์ มีจาคะคือการเสียสละ สร้างความสามัคคี มีปัญญาคือความรู้เท่าทันเหตุการณ์ สามารถปรับเปลี่ยนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ แล้ววางตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ๔) มัตตัญญูตา พบว่า ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักประมาณ คือความเหมาะสมพอดีจะทำให้กิจการก็ให้เกิดความพอดีกับความรู้ความสามารถ ฐานะ หน้าที่ ของตน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบันด้วย ๕) กาลัญญูตา ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักกาลเวลา เกี่ยวกับการดำเนินงานและความคุ้มค่าของเวลา มีความสามารถในการประเมินความสมดุลของเวลากับงานและผู้นำจะต้องรู้จักเวลาดีกว่า เวลาใดควรทำงานประเภทใด เวลาใดไม่ควรทำ ๖) ปริสัณญูตา ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักชุมชนหรือสังคม รู้จักภูมิหลังของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี กฎระเบียบ ตลอดจนทั้งความเชื่อต่างๆ และความแตกต่างของสังคม และ ๗) ปุคคลปโลปรัญญูตา ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักบุคคล คือรู้จักความแตกต่างของบุคคลในสังคมว่าแตกต่างกันโดยชาติ โคตร ตระกูล ความรู้ความสามารถ คุณธรรม ความเชื่อถือ ความถนัด ตลอดจนทั้งจริตนิสัยต่างๆ ของผู้ร่วมงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๕.๑.๓ ผลการศึกษาการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระราชวรเมธี, ดร. (วีระ วรปญฺโญ)

จากการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) พบว่า ๑) ด้านธัมมัญญูตา พระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) ท่านได้นำหลักสัปปุริสธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ บริหารวัด บริหารจัดการในการศาสนศึกษาและการศึกษา สงเคราะห์ ๒) ด้านอัตตัญญูตา พระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) ท่านเป็นผู้ที่รู้ผลอันเกิดมาจากเหตุ เพราะเหตุและผลย่อมอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นพระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) ท่านจึงเป็นผู้นำที่รู้จักจุดมุ่งหมาย เป้าหมายของการกระทำเป้าหมายในการทำงาน ๓) อัตตัญญูตา พระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) ท่านรู้ว่าตนอยู่ในฐานะใด มีความรู้ ความสามารถ มีศรัทธา ความเชื่อมั่น มีศีล คือระเบียบ กฎเกณฑ์ มีจาคะคือการเสียสละ สร้างความสามัคคี มีปัญญาคือความรู้เท่าทันเหตุการณ์ สามารถปรับเปลี่ยนประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ แล้ววางตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ๔) มัตตัญญูตา พระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) เป็นผู้ที่รู้จักประมาณคือความเหมาะสมพอดีจะทำให้กิจการก็ให้เกิดความพอดีกับความรู้ความสามารถ ฐานะ หน้าที่ ของตน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบันด้วย ๕) กาลัญญูตา พระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) เป็นผู้ที่รู้จักกาลเวลา เกี่ยวกับการดำเนินงานและความคุ้มค่าของเวลา มีความสามารถในการประเมินความสมดุลของเวลากับงานว่าเวลาใดควรทำงานประเภทใด เวลาใดไม่ควรทำ ๖) ปริสัณญูตา พระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) ที่เป็นผู้ที่รู้จักชุมชนหรือสังคม รู้จักภูมิหลังของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี กฎระเบียบ ตลอดจนทั้งความเชื่อต่างๆ และความแตกต่างของสังคม และ ๗) ปุคคลปโลปรัญญูตา พระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ) ท่านเป็นผู้ที่รู้จักบุคคล คือรู้จักความแตกต่างของบุคคลในสังคมว่า แตกต่างกันโดยชาติ โคตร ตระกูล ความรู้ความสามารถ คุณธรรม ความเชื่อถือ ความถนัด ตลอดจนทั้งจริตนิสัยต่างๆ ของผู้ร่วมงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระราชวรเมธี, ดร. (วีระ วรปญฺโญ) พบว่า ๑) ด้านธัมมัญญุตตา พระราชวรเมธี, ดร. (วีระ วรปญฺโญ) ถือเป็นผู้ที่รู้จักเหตุหรือหลักการและรู้ถึงวิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมาย ว่าจะมีส่วนสนับสนุนส่งเสริมให้สังคมนี้เกิดความเจริญได้อย่างไร ๒) อุตตัญญุตตา เป็นผู้ที่รู้จักจุดมุ่งหมาย รู้เป้าหมายของการทำงาน และลงมือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมาย ๓) อัตตัญญุตตา รู้ว่าอยู่ในฐานะใด มีความรู้ ความสามารถ และปัญญา ๔) มัตตัญญุตตา รู้จักประมาณคือความเหมาะสมพอดีจะทำกิจการ พอดีกับความรู้ความสามารถ ฐานะ หน้าที่ ของตน ๕) กาลัญญุตตา เป็นผู้ที่รู้จักกาลเวลาและใช้เวลาเป็นเงื่อนไขให้เกิดความสอดคล้องกับการดำเนินงาน ๖) ปริสสญญุตตา เป็นผู้ผู้นำที่รู้จักชุมชนหรือสังคม และสามารถเข้าถึงชุมชนและสังคมได้ และ ๗) ปุคคลปโลปญญุตตา การเป็นผู้ผู้นำที่รู้จักบุคคล รู้จักความแตกต่างของบุคคลในสังคม และมอบหมายงานให้แก่บุคคลที่มีความถนัด มีความสามารถในด้านนั้นๆ

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาในงานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของพระราชวรเมธี,ดร. ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไปดังนี้

๑. ควรส่งเสริมให้เกิดการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชนที่มีรากเหง้ามาจากขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา
๒. ควรส่งเสริมและสนับสนุนหรือการวิจัยเกี่ยวกับการนำเอาเทคโนโลยีมาสนับสนุนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้งด้านการศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดการเผยแผ่และเผยแพร่ที่กว้างขวางกว่าที่ผ่านมา
๓. ควรสนับสนุนเยาวชนต้นแบบที่มาจากการส่งเสริมโครงการต่างๆ ทั้งด้านการศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ให้ขยายฐานและจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น กรณีมีคฤหัสถ์น้อย

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ต่อการวิจัย เพื่อการพัฒนาเยาวชนและการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน ๔ ด้านที่เหลือ
๒. ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์กับหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะภาคเอกชน เพื่อจะได้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาสในการพัฒนาการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น
๓. ควรศึกษาวิจัยถึงอนาคตศึกษาในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ หรือด้านอื่นๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อการก้าวข้ามทางนวัตกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต